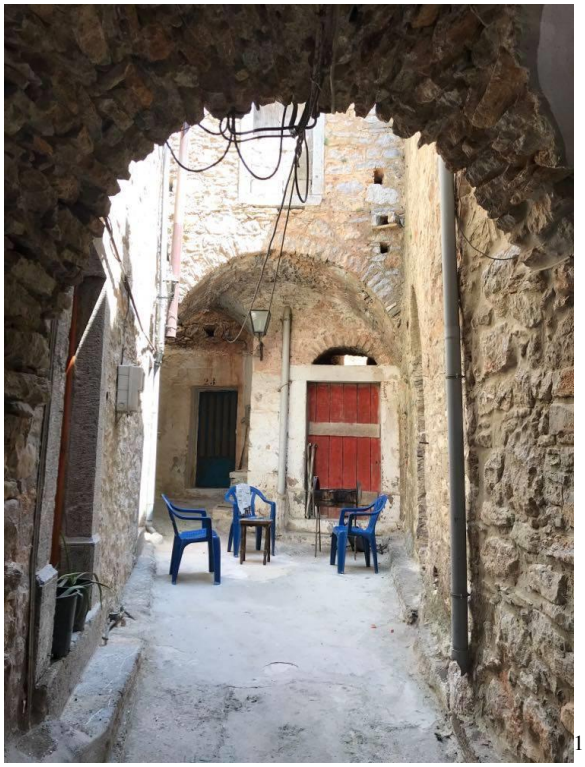
Sevinç Beyza Toktay

[1]

Sana verilen söz ile ne yaptın?

"Bir çerçeve olduğunda, bir Öteki vardır. Çerçeve, potansiyel bir adresin beden bulmuş halidir."[2]

Karşılaşma, doğası gereği aniden ve öznenin en derinlerinde bir yerlerde bir daha hiçbir şeyin aynı olmayacağına dair bir beliriş anını bünyesinde barındırıyor. Hiçbir hazırlığın yapılmadığı bir an. Yapılamayacağına da. Covid-19 ile birlikte keskin bir belirsizliğin, öngöremezliğin, ölüm ve kaybın alanına düşünce insan, anlamın yaralandığı, donup kaldığı bir *garip zamanda* duruverebiliyor. *"Avlularda kimse dolaşmıyor galiba"* dediğiniz anda işitilen o kesif sessizliğin tınısı hakim. Tıpkı Alice'in deliğe düştüğü o an gibi. Tam böylesi zamanlarda bir kez daha "ardına bakmak" insanı kelimeyle, sözle kurduğu biricik ilişkinden itibaren sözle iz bıraktığı manzaralara, yollara, sözün dolaşımda olduğu avlulara seyahate çıkarıyor. Ne kadar da sembolik, tarihsel, atasal bir mirası çağrıştırıyor kelimenin kendisi. Kişinin başını geriye çevirerek sadece ardına baktığı basit bir eylem değil; öznelliğin tarihsel, epik, lirik ve e(ste)tik manzarasını barındırıyor içerisinde. Annelerden kızlarına, kızlarından da kendi kızlarına verdikleri karşılıklı sözlerle ördükleri bir tablo gibi. S-öz.

---

[1] Sakız adası, Temmuz 2019.
[2] Wajcman, G., Fenêtre. Chroniques du regard et de l'intime, op. cit., p.309

Bu başlık ve yazı üzerine düşünürken, çağrışımlarım 2018 kışında vefat eden, Fransız psikanalist Alain Didier-Weill'in *"sana verilen söz ile ne yaptın?" / "Qu'as-tu fait de la parole qui t'a été donnée"*[3] cümlesini çalışma masama bırakıyor. Adeta ılık bir meltem gibi esiyor odada. Sana verilen söz ile ne yaptın? Söz, Lacan'ın da ifade ettiği gibi bir *hediye*dir ve bir teşekkürü hanesine konuk eder. İçerisinde ataları, arzuyu ve bir adresi barındırır. Kelimenin bir diğer yanı ise dilin içerisine yerleşen psikanalizin biricik bilinçdışı öznesinin Öteki'yi tanıyışı ile arzu ve özneyi kuran temel gösteren ile ilişkisini; bir sözü, tabii olduğumuz yasayı[4]; kelime ve eylem prozodisine yönelik öznel etik sorumluluğu ve tüm bu anlamların müzikalitesini de gündeme getiriyor. Öznenin verilen bir *"söz"*e dair konumlanışını. Freud, psikanalizden bahsederken genç analistler tarafından dönemin söylem yapısını göz önünde bulundurarak psikanalizin tekrar ve tekrar keşfedilmesinden bahseder. Tıpkı seans esnasında, her bir karşılaşmada tekrar ve tekrar yeniden keşfedildiği gibi. O halde güncel koşullarda, iki kişinin sözlerini, gösteren ve temsillerini dolay/şıma soktuğu biricikliğe mesken bu terapötik alanda şu anda neler oluyor? *Efendisi olmadığımız evlerimiz*de[5] seanslarımıza devam ederken, klinik pratiğimizde çerçeveyle tekrardan nasıl karşılaşıyoruz?

Çerçeve, fransızcada *"cadre",* İtalyancada *"quadro"* kelimelerine karşılık düşüyor. İtalyancada *"quadro"* geometrik bir kare, küçük bir pencere, bir tablo ve bir resim anlamına geliyor[6]. Fransızcada ise kelime, tablo, bir yüzeyi sınırlayan bordür anlamına gelen kenar ve kenar süsü anlamına sahip. Türkçede ise TDK'ya göre *"resim, yazı, ayna vb'ni süslemek veya bir yere asılabilecek duruma getirmek için bunlara geçirilen kenarlık"* anlamında. Klinik anlamda ise çerçeveden bahsederken, tüm yukarıdaki farklı dil pasajlarından geçerek bu kelimeyi *"alan"* sözcüğünden itibaren örmeye yazıyorum. Peki alan derken, bahsettiğimiz fiziksel ve geometrik alanın kendisi mi? Öznenin, "alan" olarak bahsettiğim bu oluşumu, yukarıda öncüllerden itibaren, kendi yabancısıyla; kendi ruhsal yapısından itibaren Öteki ile ve Öteki'ndeki eksiklik ile olan ilişkisinden itibaren kurduğunu varsayabiliriz. Yani klinik anlamda kullandığım "alan" (espace - space) oluşumu, bir söz alanı yaratmakla birlikte, sözü simgesel anlamda tutan, koruyucu ve sözü dolay/şımda tutan bir işleve sahiptir. Üretilen bu biricik alan, bu nedendendir ki ruhsaldır. Ezcümle alan, *"burada bir şeyler oluyor"* dediğimiz, Alain Bride'in de dediği gibi *"yabancı bir iç diyar"*dır da. Bu yabancı iç diyar, kişinin

[3] Weill, A.D., Les trois temps de la loi, Paris: Éditions du Seuil, 1996, p. 10.
[4] Atalar kelimesini Fransızca telaffuz ederken (ancêtre) bir dil sürçmem (inceste) bu kelimenin anlamsal başka bir yönüyle karşılaştırdı; ensest yasağı.
[5] Soysal, Ö., *Ardına Bakmak, Covid ya da kov-it*, 2020.
[6] Dictionnaire historique de la langue française, Paris, Le Robert, 2001.

kendisine hem bir o kadar yabancı hem de bir o kadar mahrem olan; öznel ifadenin belirdiği bir alandır. Bu yabancı iç diyar düşüncesinden itibaren *"başka bir alan"* tasarımına doğru yol alıyorum.

Öncelerde çerçeve kavramı, zihnimde çok basit anlamıyla saati, kuralları, tarih ve terapistin söz ve eylem arasındaki prozodisini barındırıyordu. *« Başka bir alan »* düşüncesiyle birlikte çerçevenin, kurallar demetinin ötesinde, terapist ile danışan arasındaki aktarım ilişkisinden itibaren sözün, gösterenlerin dolay/şımda olduğu, yeni anlamların üretildiği bir *"pencere"* işlevine sahip olduğunu söyleyebiliriz. Yani, çerçevenin kendisine form veren şey, tüm bu kurallar demetinin, ritüellerin ötesinde iki varlık arasındaki aktarım ilişkisidir. Kırılma, *düşme* anlarında öznel hakikatinin belirdiği, gösterenlerin bir başka göstereni temsil ettiği ve her iki öznenin de hareket halinde olduğu bu yer, her iki öznenin söz ve aktarım ile birlikte ördüğü başka bir alandır.

Terapötik çerçeve bu anlamda özneye kendi iç alanında bir pencere açmasını, kendi iç avlusunda temiz havanın dolaşımını mümkün kılar. Bu nedenle çerçeve bir açılımdır. İçerisi ve dışarısının, dışarısı ve içerisinin devinsel dansını bünyesinde barındırır. Zira terapi odasındaki pencere, Gerard Wajcman'ın dediği gibi, iki kişinin ritmi ve akortlarından itibaren halihazırda *"açık bir pencere değil; ama açtığımız bir penceredir"*[7]. Kelime ve gösterenlerin havalandığı, yeni anlamların üretildiği ve daimi görünenin ötesinde başka, öte bir manzaraya bakmakta olduğumuz bir hareket alanıdır. Zira açılan her pencere, ne kadar sanal olursa olsun karşılaşmanın farklı tınısını, inceliğini ve prozodisini korumaya devam edecektir. Peki sanal anlamda sözün alanına ne olur ? Bahsettiğimiz alan fiziksel olanın da ötesinde aktarımın kendisine meskendir. Terapi odaları bu anlamda dört duvarın ötesinde, sözün sembolik değerine referansta bulunur.

Fransız psikanalist Elsa Caruelle- Quilin, geçen hafta yazdığı yazısında çerçeveye dair kendi analisti tarafından söylenen şu sözleri aktarır; *"Le seul cadre, c'est la parole"*. Evet, alanı yaratan ve üreten *"tek çerçeve, sözdür."* Karşımızda bulunan bir ekran ve kliniğin düğümü niteliğinde olan o kurucu çağrı, ağzın açıldığı o an ve söz. Artık konuştuğumuz anda Alice misali düştüğümüz delikten, yabancılaştığımız arzularımızın hakikatinde gün yüzüne çıktığımız bir avludayızdır.

---

[7] Wajcman, G., Fenêtre. Chroniques du regard et de l'intime, op. cit., p.84